

et naturvidenskabeligt grundlag, behandlende i hovedsagen utilstrækkeligt kendte og indtil nu lukkede bjergegne med deres folke-, dyre- og planteliv samt geologiske dannelser. — Med undgaaelse af alle overdrivelser har jeg tilstræbt streng saglighed og upartiskhed“. Dette maal har prof. Heim naaet med sin paa een gang baade underholdende og instruktive bog, der paa de nævnte omraader giver oplysninger i rigt maal. At de gives stykke for stykke kan ikke, grundet paa bogens tilrettelægning som en beskrivelse af rejsen være anderledes. — For den, der ønsker en ren videnskabelig behandling af ekspeditionens resultater paa det topografiske og geologiske omraade, findes der henvisninger til forskellige af Sun Yat Sen Universitetet paa Engelsk udgivne eller under forberedelse værende afhandlinger af ekspeditionens leder.

J. Prip-Møller.

Alfred Hettner: Vergleichende Länderkunde. Leipzig u. Berlin. (Teubner). 1. Bind (222 Sider, 106 Fig.) 1933; 2. Bind (172 Sider, 149 Fig.) 1934; 3. Bind (202 Sider, 148 Fig.) 1934. Pris: 1. Bd. heftet Rm. 7, indb. Rm. 8; 2. Bd. heftet Rm. 6,40, indb. 7,40; 3. Bd. heftet Rm. 7,40, indb. Rm. 8,60.

Ved „Länderkunde“ har man ellers altid i tysk Geografi forstaaet Regionalgeografi (Beskrivelse af de enkelte Lande). Det maa derfor i høj Grad beklages, at den forøvrigt fremragende tyske Geograf, Udgifveren af det udmærkede „Geographische Zeitschrift“, der har 40 Aars Jubilæum i Aar, Professor Alfred Hettner fra Heidelberg, nu pludseligt ved Ordet „Länderkunde“ forstaaer noget helt andet, nemlig det alle andre kalder almindelig Geografi (Allgemeine Erdkunde). Ganske vist søger Professor Hettner at underbygge sin Navneforskydning ved at fremhæve, at hans „Vergleichende Länderkunde“ er noget helt andet — og det vil i denne Sammenhæng selvfølgelig sige noget langt bedre — end tidligere Lærebøger i almindelig Geografi, idet de egentlige geografiske eller chorologiske Synsmaader i ganske anderledes Grad end ellers skulde være gennemført i Værket.

Lad være at sidste Udgave af Supans „Grundzüge der physischen Erdkunde“ maaske ikke helt opfylder de Hettnerske Betingelser for at være geografisk, men hvad med Emm. de Martonnes „Traité de Géographie physique“? Og med Hensyn til Hettners eget Værk, da forekommer deri Afsnit(f. Eks. om Kortprojektioner o. a.), som godt kunde have været undværet i en „Vergleichende Länderkunde“.

Men bortset fra Titlen og Forsøget paa at forklare den maa det

indrømmes, at Professor Hettner har skrevet en særdeles læseværdig Bog. De foreliggende 3 Bind betyder en virkelig værdifuld Forøgelse af den geografiske Litteratur. I et indledende Kapitel behandles Geografiens Væsen og Opgave. Værket er iøvrigt delt i Dele, der ikke falder sammen med Bindinddelingen. I 1. Bind findes saaledes 1. Del og de to første Afdelinger af 2. Del. 1. Del behandler Jorden som Heldhed (Jordens Opstaaen, Bevægelser, Indre og Overflade, Hydrosfæren, Atmosfæren, Dyre- og Planteliv og Menneskeheden, Kræfternes Spil og Jordens Udviklingshistorie), hvortil slutter sig et Tillæg med den matematiske Geografi og Kartografien. De to første Afdelinger af 2. Del, hvis Hovedtitel er „Den faste Jordskorpe“, giver en Skildring af Land og Hav og Fastlandets Bygning og Hovedformer; særlig skal her fremhæves 5. Kapitel (Der Bauplan der Erde), der giver en udmærket Oversigt over de enkelte Kontinenters Tektonik og virkelig kan kaldes „vergleichende Länderkunde“. 2. Bind (2. Dels 3. Afdeling) indeholder den egentlige Geomorfologi, 3. Bind (Værkets 3. og 4. Del) „Das Wasser des Festlandes“ og „Die Klimate der Erde“. Professor Hettner betoner atter her, hvorledes han i Modsætning til de fleste andre Forfattere af almindelig Geografi har behandlet Fastlandenes „Vande“ selvstændigt og ikke som Underafdeling af den faste Jordoverflade eller i Tilknytning til Klimaet. Medens „Das Wasser des Festlandes“ faar en ret udførlig Behandling, indeholder Værket intet om de store Have, idet Oceanografien af Hettner nærmest opfattes som en Videnskab sidestillet med Geografien og derfor ikke hørende hjemme i hans „Vergl. Länderkunde“. Afsnittet om Klimaet er en Omarbejdelse af Professor Hettners Bog „Klimate der Erde“, der udkom i 1930. Det er Meningen, der skal udkomme endnu et Bind (Pflanzen- und Tierwelt. Die Erdräume).

Værket er udstyret med talrige Figurer, Diagrammer, Profiler og Fotografier, og det maa fremhæves, at Reproduktionen af disse er ualmindelig god. Billederne staar skarpe og er — hvad man selvfølgelig maatte vente, naar en saa fremragende Geograf som Hettner har udvalgt dem — overmaade instruktive; bogstavelig talt vilde hvert eneste Fotografi egne sig til Lysbillede til Brug ved den højere Undervisning. Til Illustrering af Klimaet er anvendt Raunkiaers Hydrotermfigurer.

Professor Hettner siger i Forordet, at han begyndte paa „Vergleichende Länderkunde“ for 45 Aar siden, og at han siden da har arbejdet paa det og stadig søgt at forbedre det og føre det à jour. „Für schöne Darstellung ist der Gegenstand zu streng ....., aber ich habe Lesbarkeit erstrebt“ —. Ja, det maa man indrømme,

at Hettners „Vergleichende Länderkunde“ er skrevet i et adskilligt klarere og lettere læseligt Sprog end Tilfældet ellers er med tyske Bøger af den Art.

Einar Storgaard.

Siegfried Passarge: Einführung in die Landschaftskunde. Leipzig u. Wien 1933. (Teubner), 100 Sider, 37 Fig. Pris kart. Rm. 4.

Kvantitativt hører Hamburger Professoren Dr. Siegfried Passarge til Tysklands mest produktive Geografer. Han blev — for at bruge et moderne Udtryk — sat i Sving ved Striden med W. M. Davis om de geografiske Metoder for godt en Snes Aar siden — og siden da har det metodiske spillet den overvejende Rolle i hans Produktion. Efter hans „Physiologische Morphologie“ (1912) — hans første Angreb paa Davis „forklarende“ Geografi — fulgte det store Værk „Die Grundlagen der Landschaftskunde“ (4 Bind) og (Vergleichende Landschaftskunde“ i 5 Bind (Berlin 1921—30). Nærværende „Einführung in die Landschaftskunde“ giver Hovedsynspunkterne i Passarges Landskabslære og deres Anvendelse paa et begrænset Omraade, til hvilket Forfatteren har valgt Landskabet omkring Lana—Meran i Adige-Dalen i Alperne.

Det indledende Kapitel beskæftiger sig med Landskabskomponenterne, hvortil regnes Atmosfæren, Jordskorpen, Vandløb, Søer, Kyster, Plantedække, Jordbund og konstruktive Menneskeværker, dvs. Bygninger, Veje, Jernbaner, Broer, Kanaler og Grænsepæle (!).

I det følgende Kapitel skelner Passarge mellem Udbredelsesomraade, naar Genstandene (Husformer, Plantearter etc.) optræder enkeltvis, og „Einzelräume“ eller blot „Räume“, hvor Genstandene forekommer mere sammentrængt, rumopfyldende (Landsbyer, Byer, Skove, Marker, Enge, Forvaltningsomraade etc.). At disse to Begreber i mange Tilfælde gaar over i hinanden — og i det hele ikke nemt kan holdes ude fra hinanden — er selve Passarge klar over. Skal man saaledes tale om et Folks Udbredelsesomraade eller „Einzelraum“? Passarge løser Problemet ved at sige, at det mest hensigtsmæssige vil være at benytte begge Betegnelser!

I Indledningen til Lana—Merans Beskrivelser fremhæver Passarge med Rette, hvor en stor en Rolle Aarstiderne spiller for Landskabets Udseende. I selve Beskrivelsen opgiver Forfatteren den analytiske Metode og benytter i Stedet for hvad han kalder „Inspektionsbeschreibung“, hvis Metode bestaar deri, at man foretager en Inddeling af Landskabet i mindre Enheder (Landschaftsräume) paa Grundlag af det umiddelbart synlige, idet man begynder med de større Områder og efterhaanden gaar over til mindre og mindre Enheder. For at understrege Metodens Anvendelighed overalt — og